

Milotinke *).

Od Lovreta Toman-a.

7. Izvor — podoba.

Mi le oznanujemo, „kar je nekoljkoga.“
Sv. Pavel.

Podobe^a snujem, misli vlivam va-nje,
Ki rodod dušne neba so zvezdice,
Ljubezni žarkov, svoje matke vžgane,
Nje večnosti, nje sreče oznanice,
Ki kot plamčice v sercu se zbudijo,
Iz njega vun le vun na dan žarijo.

Alj bōj svitlava njih — ah kak berljiva,
Kak mertva čerta, razka njih je vsaka,
Njih misel vonder kak še plamoživa
V opersju svitlojasna brez oblaka;
In kakor noč — objema jo zdaj tmina,
Nemilo stiskajoča besedina.

Tako jo zviije v senco — tak potare
Uzorje višje — kviško hrepeneče!
Tako ljubezen — nje svete oltare
V revnote zemske pert obleče,
In meče vide čiste — nje svetnike,
In želje — nje svetnice — s trona dike!

In ki kraljuje v vsem in sam dušuje,
Vsim nezapopadljiv in vonder čuten,
On spred oči v tamo se pogubuje,
Nevidi več izvor se zmotoruten;
Zbeži nebeško večno nadušenje,
Ko se vbeseđi — rečno je življenje.

Zastonj prosenje vse, zastonj klicanje,
Zastonj je milovanje vnetih čutkov;
Kar le se vda — so duhaprazne sanje,
Spomin nebeškovžitih je trenutkov,
Ko greha sled je kazen smertnobleda
Zavivna misel v tmo — vsih ust beseda.

*.) Poprejšue šestere milotinke so v lětašujej „Zori“ natisnjene.

Zaplami ko meteor tje čez nebesa
 V dnu duše žarna misel — probežeča,
 In zgine z duše — zgine spred očesa.
 Zastonj jo kliče duša, — dalj sviteča
 Pusti jo v tmi, ko ni posodb imela,
 Da bila v vredno jo podoba vjela . . .

Letite le, letite dalj ah dalje,
 Saj greste tje k izvoru vsih uzorov,
 Od kteroga ko memšumeče vale
 Pošilja v dušo vas iz glasja korov
 U večnom pëvajoča harmonia,
 Da v njem le dušnoga je domačia.

Letite — ah nemorem vas zavjeti,
 Le trepetam in tresem se za vami,
 Za vami moram ves presunjen mreti
 Nebeški žarotrag me vaš omami;
 Občutim — čutim vas — alj vas izreči
 Neznam u zemskoj tmimi tje gazeči!

Letite le, in — ah seboj vzemite
 Čutenja moga čudnost — slast — neskončno;
 In kadar tjekaj zopet prisvetite
 V planavo rajsko — dušno — ljubosončno,
 Kjer so uzori jasni brez telesa, —
 Zgubljene ah stvarite mi — nebesa!! —

Ve pa — ki vas beseda je v porodu
 Zvezala v ničnost — malost materinska,
 Kažite v tamnih se „podob“ izvodu
 Kažite, da ste revna stvar pesinska,
 Ah revna je — ko struna oznanuje
 Jo komaj še, in že se pogubuje.

Jokajte strune, jokaj pesem tožna,
 Tvoj glas bo zginul, kakor větra pihlej,
 Vsa pesem lunska, morska, sončna, rožna
 Le revnih pers bolan je smerti zdihlej
 Zato v pogrebu daj še zajokati —
 Grób sam, jedin zamore jek ti dati!

Ah pusti pusti strašnoj me mutnii —
 Ah pusti misel mene smertnogrenka,
 Da višerodnoj mojej uzorii
 V porodu struna groba že zaklenka,
 Da mora vsaka misel — alj poiti,
 Alj v smertni pert zginljiva se zaviti!

Ah pusti, da gorkó serce razžene
 Se od žalosti mi, da mi pogasne,
 Ko v tom tolažbe ni — ah ni nobene,
 Dok da se groba tamni krov razjasne;
 Le v njem, le v njem se duša tme odrese
 Ko truplu prosto prosta se odnese . . .

Zato na zemli tu — ah ljuba mila
Kak znali bi kaj večnoga stvariti?
Ker nič tu bitja ni brez oblačila,
To pak se mora vsako razprašiti!
Kako vzdržati tu izvorne vide,
Ko vsak izvor v podobi že poide?!

Divji lovec.

Kmetovavci, posebno gorjanci nimajo veselejšnega dne od cerkvenoga shoda. Zato se pa tudi zbirajo na isti dan verli mladenči i zale device u gostivnicah, kjer so prav dobre volje. Plešejo u terdo noč, da je kaj.

Med gornjim i spodnjim Štirskim so visoke gore, silne pečinc, kakor tudi strašni prepadi. U dolini, ki jo malokdaj solnčni žarki prešinejo, stoji majhna vas. U sredi vasi moli zvonik svoje rudeče pokrivalo u sinji zrak, i krog cerkve se širijo hišice priljudnih prebivavcev. Bolj u strani vasi se dviguje večja hiša od drugih — je gostivnica.

Solnce se že zatonu bliža, le visoke verhove bližajih hribov svojini žarki zlati. Praznično oblečeni možje i žene se sprehajajo semtertje po zeleni livadi. Pred gostivnico na klopi sedi nekaj deklet i se pogovarja od plesavcev i plesavk u kerčmi. Zakaj obhajajo cerkveni shod.

Solnce zatemni. — Možje i žene gredo u svoje hiše. Tudi ista dekleta klop zapuste i se razidejo vsaka na svoj dom. Černa noč razgerne svoje perute čez mirno vas i kladvo u zvoniku náznani deveto uro. Vse je tiho, le u gostivnici, ki je jako razsvitljena, se sliši veselo petje, da se krog i krog razlega.

U sobi pri mizah sedé možje i sladko vince lukajo se nad mladimi plesavci radovaje. Tu i tam u kakem kotu stoji krepki mladenec s svojo ljubo, ji kaj miloga pripovedovaje. U sredi sobe se pa pari u krogih verte, da se hiša stresa. Pri peči na klopi sedi verlo izraščén mladenec i pri njem lepa deklica. Prijazno se pogledujeta i mnogo imata govoriti.

Zdaj stopi u sobo gorjanec orjaške postave i ozira se na vse strani. Ko zagleda mladenča i devo pri peči, gre k njima i reče: Dober večer Tone!

Bog daj! Od kod pa prideš tako pozno?

„Nikar me toga ne vprašaj, če me nočeš razžaljiti.“

France, France! al te še zmirom jezi, da sim ti zalo Reziko prevzel?

Le imej jo svojo Rezo — nezvesta je bila meni, tudi tebe bo prekanula. Kdor ženskam zaupa, ga golovo prevaré. Toga me ne boš nikdar prepričal junaški ska— .

Ne govori dalje. — Preveč poslušavcev je i ni potrebno, da bi vsak to vedil. Reče i hitro se med množico zgubi.

Ravno hoče iti iz sobe, ko vidi gojzdnarjevo Mario pri odprtih vratih stati i plesavcev gledati.

Ti tukaj ljuba Marička? Bog te sprimi! Zgovori i hoče jo za roko prijeti.

Pusti me, France!

Nikar ne bodi tako huda; sim pozabil, da si gojzdnarjeva sestra. Se ve da — to je veliko več od kmeta. Tvoj brat me ne pogleda, ako-ravno sva bila poprej prijatelja.—Zakaj te ne pogleda? reče jezno Maria, neves, da si divji lovec?

Glasno i krepko pouzame zdaj on besedo: Kar si govorila, je resno. Veseli me plezati po strašnim pečovji, da bi kakoga jazbica al divjo kozo ustrelil. Pa tudi tvoj brat je bil divji lovec i hujši od mene. I ravno za to, da bi vse zverine ne postrelil, zato je on gojzdnar.

Kaj se podstopiš sama priti u gostivnico? se zdaj mlad človek, ki je po lovsko oblečen, oglasi. Brat te je meni priporočil, predin se je u Gradec podal.

Vi nimate nič zapovedati. Lovskih reči naj vam hode mar.

Al tako — boš saj z manoj plesala?

Bom, pa z vami ne. — France! daj mi roko.

France vesel pelje Mario gojzdnarjevo zalo sestro u sobo. Tu sta se vertela, da se je vse čudilo.

Lovec jeze bled na zidu sloni i strašnim pogledom meri verloga plesavca od glave do nog.

France ga viditi tako jeznoga, mu hoče malo ponagajati. Stopi k lovcu i reče dobrovoljno: Je le pravo tako? Ste zadovoljni z mojim obnašanjem? Se ve, da vas pri sercu boli viditi, kako vas je prosti kmet prekosal.

Lovec se trese prevelike jeze i hitro nožnici ojstro sabljo izmakne, da bi zasramovavca presunil. Pa urno ga prime France za roko i izvije mu sabljo iz desnice.

Vun ga verzite, skozi okno ga pahnite, upijejo gledavci drugi spred drugoga France mu pa smejaje sabljo poda i reče: Ne zamerite gospod, so bile šale.

Razkačen gre lovec domu. Na tihem objubi, nad divjim lovcem strašno se maščevati.

Dolgo so še plesali u gostivnici. Ob dveh čez polnoč zadnji odide

Drugi dan, solnce je že visoko stalo na modrojaspem nebu, priteče pastirček u vas. Ko do perve hiše dospé, kriči iz vsega gerla: Urno, urno na noge! pokličite duhovna, naj hitro pridejo do naše kočé na planini.

France od smertne krogle hudo ranjen, se je jedva do koče mojega očeta priplazil i želi svete popotnice. — Deček spehan se usede pod zeleno jablano, da bi se pohladil i pokrepčal.

Kmalo zapoje zvonček. Mlado i staro spremi sveto rešnje telo po ozki stezici do koče, kjer je France ležal. Čisto se je spovedal i potem kmalo dušo izdihnul.

Luzán.

Lipa in pokopališče pri sv. Jakobu u Koprivni.

(Narodna pripovedka.)

Med nebotičnimi gorami, Ovšovo, Peco in Ratiho, kjer se Koroška in Štajarska mejate, stoji na robu sternega hriba cerkev svetega Jakoba. Desiravno je na hribu vse kamnito, in perst komaj eno ped debela; je vunder na pokopališču globoka perst tako rahla in čista, kakor bi bila presejana. Pred cerkvijo pa veličastna stara lipa, ktero šest mož komaj obseže, svoje že trohljive verhove proti nebu razprostira. Prijazno se zbirajo o nedeljah in praznicih po končani službi božji veseli Koprivci okoli svojega dušnega pastirja, in vse reči med sabo po stari slovenski navadi pod lipo poravnajo, preden se razidejo, na svoje po hribih okoli raztrešene domove. Če se pri tacem shodu priljudno med pripravste gorgane vstopiš, in se začneš čuditi debeli stari lipi, se ti bo kmalo kak starček prijazno približal in ti sledeče od lipa povedal.

V starih časih, ko so naši dedje cerke zidali, je živel v tem kraju skesan in spokorjen razbojnik. Naloženo mu je bilo za pokoro, da mora pri treh hlebih kruha vso perst, ki je bila za pokopališče treba, vkup znositi in presejati. Urno in brez tožbe se dela loti. Počasi raste kup in marsiktera kaplja vročega potu, marsiktera solza resničnega kesanja moči suho perst. Poslednjič vunder delo doverši; pa stradanje, težko delo in žalost ga tako oslabé, da čisto omaga. Ko vidi, da se mu bliža zadnja ura, vreže tri lipove šibe, pokliče bližnje ljudi k sebi in jim reče z umirajočim glasom. »Preljubi sosedje! dostikrat sim vas žalil, dosti krivic sim vam storil! Odpustite mi skesanemu umirajočemu grešniku. Ko umerjem, vsadite na moj grob te tri šibe. Ako se primejo in ozelené, veselite se in Boga hvalite; ako se posušé in ne poženo zelenih mladik, prosite meni božje milosti.« To izgovori in dušo pušti. Pokopljejo ga, ker je bil očiten grešnik, pred pokopališna vrata in vsade tri lipove šibe na njegov grob. Pri ti priči začnejo zeleneti; so rastle in se redile tako dolgo, da so se vkup zrastle in v veličansko lipo, ki jo

tu vidite, dorastle. Bila je pa že v turških časih tako velika in debela, da še zdaj na Turškim od njene velikosti in debelosti pripovedujejo. — Še je poznati, da je lipa, ki se kmalo v tri verbe loči, iz treh debel zraščena. B. S.

Književni pregled.

* **P**o naznanilu višje poštne upravniije izbaja v avstrijskoj carevini lētos 244 političnih in nepolitičnih časopisov. Med taistimi je 133 nemških, 30 slavjanskih, in scer: 13 českih, 6 polskih, 9 jugoslavenskih, in 2 rusinska, dalej 71 italianskih, 8 madjarskih, 1 romanski in 1 armenski. K tim novinam gre še državni zakonik in 17 deželnih zakonikov šteti. — Za sedaj hočemo tu samo leposlovne liste našteti, kateri v jugoslavenskom in českom jeziku izhajajo:

1. Jugoslavenski: Razun naše Bčele u Zagrebu: Neven, zabavni i poučni list, pod vredništvom Mirka Bogovića vsaki četvrttek na cēloj poli. Izdaja ga ilirska matica, in velja po pošti prejeman za cēlo lēto 5 zl. (rajnišev) sr. Mōre se tudi pol-ali četvertlētno na njega naročiti. — Kakor smo se že iz prvih listov prepričali, je vredništvo verlo sposobnim in vēštīm rokam izročeno. Vsi sostavki so prav izverstno v čistom jugoslavenskom jeziku spisani, in zraven tako lahorazumljivi, da jih bode gotovo vsaki čitatelj „bčele“ prav lahko zastopil. Pesebno nas je tudi razveselilo viditi, da se je povsod mesto: ie, je, ije sopet ē pisati in pred soglasnikom epet polglasnik ē staviti začel. Samo še želimo, da bi se skorej tudi naš dvobroj in naš l mesto nepravilnoga o pri glagoljih in drugih končevicah upeljal. S tim bi sl. matica vse slovenske brate za se pre-dobila. Živo priporočimo imenovani časopis vsim Slovencem, da ga po mogočosti s obilnimi naročili ali sostavki podpirati blagovolijo.

Lansko leto je v Novom Sadu (Neusatz) politični časopis: Južna pčela pod vredništvom Milorada Medakovića dvakrat v tednu na cēloj poli izhajal. Od novoga lēta (po našem 13. jan.) mu bode vsak teden tudi leposlovni list na cēloj poli pridjan. Naročnina za obā lista znese na cēlo leto kakor lani 10 zl. (glđ.) sr.

2. Česki: Na Dunaju izhaja pod vredništvom Hermenegilda Jirečka v českom jeziku beletristični list: „Vesna“ vsako srēdo i soboto na pol poli kot priloga političnega: „Videnskoga Denika“ tudi dvakrat na teden. Razun povēsti „Vesna“ posebno veliko literarnih in drugih za Slavjanstvo imenitnih novic donāša. Veljā s Denikom vred na cēlo lēto s poštnino 8 zl. sr. — U Praze pod vredništvom: Ferd. Mikovca vsak teden na poldrugoj poli: „Lumir“, kateri nam posebno veliko izvirnih in prestavljenih povēsti donāša. Velja na cēlo lēto po pošti prejeman 5 zl. 40 kr. sr. — U Skalici hodijo pod vredništvom M. J. Hurbana vsak teden po poli na svitlo: Slovenské Pohľady na literaturu, ume-nie a život: Donāšajo posebno literarne razprave, kratkočasno berilo in druge znamenitnejše novice. Veljajo na lēto 6 zl. sr.

Kratka besëda o „Zori“ in „Koledarčku“

(Konec)

Kar smo zadnjikrat omenili je vse, kar je gospod pretresovavec u „Zori“ nedoveršenoga in pomanjklivoga najdel; vse drugo je pa tudi on sam pohvaliti moral. Zatorej se nam nepotrebno zdi, o taistoj še dalej govoriti ali posamezne sastavke zagovarjati. Samo o „Koledarčku“ še neke besëdice

V imenovanom pretresu govori g. Cegnar takole: „Obstati moramo, da nam sastava Zore dopade, vender pa nikakor ne moremo terditi, da bi bila naj izverstniši koledar Jugoslavenov, kakor se je poslednjič slav. Bčela izrekla. Koledar g. dr. Bleiweisa, akoravno ne tako obširen, je gotovo izverstniši, ker je v njem vsak sastavek popolnoma doveršen, česar v Zori ne moremo terditi, i. t. d. — Da „Koledarček“ marsiktero prav dobro in doveršeno drobtinco obseže, tudi mi spoznamo; toda prenapeto in pristransko, če ne sovražno, se nam zdi tverditi, da je v njem vsak sastavek popolnoma doveršen. Toliko bolj nas to čudi, ker nam ravno g. Cegnar, ki bi pred vsimi drugimi nedoveršenost nekterih koledarčkovih drobtinc poznati imel, kaj tacega natvezti hoče. — Tu pokazemo samo na narodske pesmi slovanskih narodov, ki same na se bi pred vsimi družimi rečmi „Koledarčik“ lépsajo in kinčajo. Če ravno morebili tudi mi po besedah g. pretresovavca med tiste ljudi slišimo, kateri še iskricice o pësniških dëlilih ne zapopadejo, moramo vender očitno izreči, da bi se imenovane pesme semtertje veliko bolje posloveniti dale; prederzujemo se clo dvomiti, ali je g. prestavljavec izvirne besede taistih dro povsod dobro razumil, koliko menj, doveršeno prestavil! Nočemo jih sem postavljati; kdor jih pazljivo prebere, se bo vsaki sam dovoljno prepričal. Mogli bi še o ceni in družih manjših rečeh kaj pregovoriti; tode mi nočemo našim naj častiljivišim rodoljubom, ki se iz ljubezni do svojega naroda radovoljno v nevarnost podajo, verh svojega truda še veliko škodo terpeti, potu zapirati, svoja dela, kakor zaslužijo, tudi med ljudstvom razprodati in svoje potroške povernjene dobiti. Tako misli vsak pošten clovek. Zategadel pri naznanovanju različnih bukev rajše kaj pohvalimo kakor pa pograjamo, posebno tedaj, kadar u kakoj knjigi toliko lépoga in izverstnoga, kakor ravno u „Zori“ najdemo. — Iz tih malo besedi bo vsakdo sprevidil, koliko imenovana kritika rësničnoga, koliko neresničnoga zapopade.

A. J.

Z m e s.

* Gradec, 13. sčnja. Staroga léta den ali bolj rekué večer smo ovde veselo praznovali. Pévečko slavjansko družtvo nas povabi u dvoranu Ottovu. Mi se skupismo u sladkoj nadi, da će nam srdce milih pësmaih glas slavjanski razveseliti; i nijesmo se prevarili. Milotužne pësme žuboreče kao samotni vrutek romoneci nas uvedu u tužne minulosti čase, dok se opet led odtaja, kako se diže hrabrih pësmaih glas budivni — k životiju. Prošastnost, sadašnjost i budučnost se otvara Slavjanu, kadar sluša čarobnice pësmaih domačih; kako nebi osobito na svršetku stare godine! Čto će nam pa donesti mlada godina? — Nadajmo se, da će bolj biti

rodu bédnomu, da mora bolje biti, ako samo hočemo, ako ustrajamo na zelenom polju ratovanja — duševnoga. Sretno pošla, stara godino! mi se tebe i tvojih družicah uvék čemo sétjati, da se ohrabrimo, kada nam pri težkom poslovanju sile ginu. Vesele i tužne kocke nosi u kritu svojem budućnost; dal Bog, da broj veselih pobédi i umalí tužne! —

Slava vsim, koji se razborito trse pospésiti naprédok svojega naroda; puti su različiti, dakle budí i poslovanje različito, samo da nas k jednoj vede svrhi. —

Směšnica.

Ako se kdo pustne dni ali po kaki veselici bolj kisko derži, če klaverno in dvě gubé hodí, ter bolehati hoče, se sploh pravi, da ga je pust pobodel. Taka se tudi sicer dobremu župniku zgodi. Ali jih je ravno pust pobodel, ali so tako zboleli, ne vém; pa toliko vém, da pustni dan vstati niso mógli. Lepa je ta, si misli hlapec, kdo bo pa jutri pepelil? Kosmata kapa, kaj pa, če mene zadene? Gre tedej, ker je bil zló skerben, k gospodu ter pobara, kdo bo drugi dan pepelil? I, se pa ti pripravi, mu rekó gospod, ter mu vse povedo, kaj in kako naj govori, ko bo pepelil. Ker pa hlapec ni imel kej dobre glave, in ker se mu je zdelo, da bi mu pust utegnil te besede iz glave pregnati, si jih zapiše, in pisemce v žep vtakne. Drugi dan se že ponosno krog oltarja verti; hoče pepeliti, in seže po pisemce v žep; pa raca na vódi—ni ga. Praznje hlače je reva zjutrej oblekel, in pisemce prevažne pomembe je domá v hodnjih ostalo. Pa, ko bi trenil se zavé, in pepeli, ko bi slamo rezal rekoč: Križ, kraž, kakor je doma v hlačah; križ, kraž, kakor je doma v hlačah. — itd.

Odprto pismice g. Cegnarju.

Vi ste pretresovaje našo »Zoro« nêktere rěči prav povrh omenili, katerih nikako ne morem razumeti. Ker je naloga vsakoga pretresa, grajati napake, da se jih prihodnjič moremo ogibati; pa tudi zasluženje priznati, ako se kdé najde: to mi tedaj nebodete zamérili, če vas prosim, sledeče rěči mi blagovoljno razjasniti:

1. Kaj je dovršenost, kaj nedovršenost sestavkov u občé?
2. U čem obstoji dovršenost »slov. Koledarčika«, u čem nedovršenost »Zore«?
3. Navedite mi v mojih i Raičevih spisih »zmešane, čudno skovane beséde.«
4. Kaj je vam lěpoglasje?

Izvolite mi ta vprašanja točno razjasniti, ker moram popred vas pretres popolnoma razumeti, predenj se moremo dalje razgovarjati. — Zdravstvujte!

Gradec 12. srědozimna 1852.

Radoslav Razlag.

Poprava. U Iliadi poslednjih dveh listov se imá mesto: »Tebos Apolon« vselej: »Febos Apolon« in u povesti: »Žrtvovanje na Savi« na strani 14. 3. versta od zgoraj mesto: »kristjane« le »pagane« brati, kar vsakdo blagovoljno popraviti hoče.